

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХІРУРГІЯ

У трьох томах

Том 1

Ургентна абдомінальна хірургія

Підручник

для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти

Львів
Видавець Марченко Т. В.
2026

УДК 617+617.55-039.74]-089(075.8)
X 50

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Полтавського державного медичного університету*

Рецензенти:

Пархоменко К. Ю. – д.мед.н., професор, Заслужений лікар України, дійсний член (Академік) Інженерної академії України, д.мед.н., професор кафедри онкології, променевої терапії, онкологічної хірургії та паліативної допомоги Харківського національного медичного університету, директор КНП «Міська клінічна багатопрофільна лікарня №25 Харківської міської ради»;

Хіміч С. Д. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри загальної хірургії ВНМУ ім. М. І. Пирогова;

Малик С. В. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри хірургії №3 ПДМУ.

Х 50 Хірургія : підручник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти. Т. 1. Ургентна абдомінальна хірургія / Дудченко М. О., Кравців М. І., Ляховський В. І., Лисенко Р. Б., Іващенко Д. М., Люлька О. М., Немченко І. І. Прихідько Р. А., Краснов О. Г., Шевчук М. П., Засєць С. М., Городова-Андрєєва Т. В., Іванова Г. О., Корнійчук В. Й. – Полтава: Видавець Марченко Т. В., 2026. – 444 с. : іл.

ISBN 978-617-8382-80-4

ISBN 978-617-8682-81-1 (Том 1)

Підручник призначений сприяти оволодінню навчальною дисципліною, закріпленню знань з хірургічних хвороб та методів їх лікування, формуванню компетентностей, необхідних майбутньому лікарю, вивченню анатомо-фізіологічних особливостей органів черевної порожнини, клінічних проявів найбільш поширених ургентних хвороб, сучасних методів їх діагностики, оперативного та медикаментозного лікування.

Підручник містить основні положення з хірургічних хвороб, які проявляються симптоматикою гострого болю в ділянці живота. Увага приділена лапароскопічній анатомії черевної порожнини та заочеревинного простору. Описані як традиційні, так і новітні малоінвазивні методи діагностики та оперативного лікування хвороб, будова і технічні характеристики ендоскопічної апаратури та особливості її використання.

Підручник підготовлений відповідно до навчального плану та програми з дисципліни «Хірургія» для здобувачів вищої освіти, які навчаються за ОПП «Медицина», ОПП «Педіатрія», та може бути використаним інтернами зі спеціальності «Хірургія».

УДК 617+617.55-039.74]-089(075.8)

*Всі права захищені. Жодна частина цього підручника не може передруковуватися
без письмового дозволу власників авторських прав.*

ISBN 978-617-8382-80-4

ISBN 978-617-8682-81-1 (Том 1)

© Видавець Марченко Т. В., 2026

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

- ☑ **ДУДЧЕНКО Максим Олександрович** – д.мед.н., професор кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **КРАВЦІВ Микола Ігорович** – к.мед.н., доцент, завідувач кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ЛЯХОВСЬКИЙ Віталій Іванович** – д.мед.н., професор кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ЛИСЕНКО Руслан Борисович** – д.мед.н., професор кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ІВАЩЕНКО Дмитро Миколайович** – к.мед.н., доцент ЗВО кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ЛЮЛЬКА Олександр Миколайович** – к.мед.н., доцент ЗВО кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **НСМЧЕНКО Іван Іванович** – к.мед.н., доцент ЗВО кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ПРИХІДЬКО Роман Анатолійович** – к.мед.н., доцент ЗВО кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **КРАСНОВ Олег Георгійович** – к.мед.н., асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ШЕВЧУК Микола Петрович** – PhD., асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ЗАЄЦЬ Сергій Миколайович** – PhD., асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ГОРОДОВА-АНДРЕЄВА Тамара Валер'янівна** – асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **ІВАНОВА Галина Олегівна** – асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету;
- ☑ **КОРНІЙЧУК Вадим Йосипович** – асистент кафедри хірургії №1 Полтавського державного медичного університету.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	11
РОЗДІЛ 1. Гострий апендицит	13
1.1. Історія питання	13
1.2. Анатомія	14
1.3. Етіологія і патогенез	21
1.3.1. Ключові моменти	21
1.3.2. Мікробіологія	24
1.3.3. Патогенез	24
1.4. Класифікація	26
1.5. Клінічна картина	29
1.6. Діагностика	33
1.6.1. Лабораторні дослідження	33
1.6.2. Візуалізаційні методи дослідження	33
1.6.3. Особливості перебігу різних варіантів гострого апендициту	35
1.6.4. Диференційна діагностика гострого апендициту	36
1.7. Хронічний апендицит	41
1.8. Лікування гострого апендициту	42
1.8.1. Відкрита операція	42
1.8.2. Лапароскопічна апендектомія	46
<i>Техніка лапароскопічної апендектомії. Обладнання та інструменти</i>	48
<i>Можливі ускладнення лапароскопічної апендектомії</i>	55
1.8.3. Особливості лікування гострого апендициту	56
<i>Гострий апендицит у людей похилого віку</i>	56
<i>Гострий апендицит під час вагітності</i>	56
1.8.4. Ускладнення гострого апендициту	57
1.8.5. Переваги та недоліки лапароскопічної та відкритої апендектомії	61
<i>Лапароскопічна апендектомія з одним розрізом</i>	61
<i>Транслямінальна ендоскопічна хірургія через природний отвір</i>	62
<i>Робот-асистована апендектомія</i>	64
1.9. Післяопераційний догляд та ускладнення	65
1.9.1. Інфекція місця хірургічного втручання	65
1.9.2. Апендицит кукси	66
1.9.3. Новоутворення апендикса	66
1.9.4. Аденокарцинома	68
1.9.5. Мукоцеле	68
1.9.6. Псевдоміксома очеревини (<i>Pseudomyxoma peritonei</i>)	69
1.9.7. Лімфома	70

РОЗДІЛ 2. Жовчнокам'яна хвороба. Гострий та хронічний холецистит	71
2.1. Анатомія	71
2.1.1. Анатомічні відділи печінки	72
2.1.2. Печінкові вени.....	74
2.1.3. Портальні вени.....	75
2.1.4. Печінкові артерії.....	76
2.1.5. Внутрішньопечінкові жовчні протоки	77
2.1.6. Жовчний міхур	77
2.1.7. Загальна жовчна протока (хоledох)	78
2.2. Фізіологія.....	82
2.2.1. Фізіологія жовчі.....	82
2.2.2. Фізіологія жовчного міхура.....	83
2.3. Етіологія і патогенез жовчнокам'яної хвороби	85
2.3.1. Патогенез холестеринових жовчних каменів	85
2.3.2. Фактори ризику жовчнокам'яної хвороби.....	87
2.4. Класифікація	88
2.5. Діагностика.....	91
2.5.1. Рентгенографія черевної порожнини	91
2.5.2. Ультразвукова діагностика	91
2.5.3. Комп'ютерна томографія (КТ).....	93
2.5.4. Магнітно-резонансна томографія (МРТ)	93
2.6. Клінічна картина.....	94
2.6.1. Безсимптомні камені	94
2.6.2. Симптомна жовчнокам'яна хвороба / Хронічний калькульозний холецистит.....	95
2.6.3. Гострий калькульозний холецистит	97
2.6.4. Гострий безкам'яний холецистит	99
2.6.5. Ускладнені форми гострого холециститу.....	100
2.7. Лікування	102
2.7.1. Консервативне лікування	102
2.7.2. Оперативне лікування. Відкрита холецистектомія	103
Доступ і виділення міхурової протоки	104
Інтраопераційна холангіографія	105
Помилки при виконанні інтраопераційної холангіографії.....	107
Основні етапи операції.....	108
Післяопераційний період: лікування та ускладнення	112
Поради з техніки виконання оперативного втручання	120
2.7.3. Лапароскопічна холецистектомія	123
Ускладнені форми холецистолітазу	126
2.8. Ускладнення гострого холециститу	131
2.8.1. Перивезикальний інфільтрат та абсцес.....	131
2.8.2. Перфорація стінки жовчного міхура з розвитком перитоніту	133
2.8.3. Синдром Міріззі	135
2.8.4. Міхурово-кишкова нориця.....	137

2.8.5. Жовчнокам'яна кишкова непрохідність	138
2.8.6. Холедохолітиаз, обструктивна жовтяниця	139
2.8.7. Біліарний панкреатит	141
2.8.8. Жовчний перитоніт	142
2.8.9. Водянка та емпієма жовчного міхура	143
2.8.10. Зморщений жовчний міхур	144
РОЗДІЛ 3. Гострий панкреатит	146
3.1. Анатомія	146
3.2. Етіологія та патогенез	154
3.2.1. Етіологія	154
3.2.2. Патогенез гострого панкреатиту	156
3.2.3. Патогенез панкреонекрозу	159
3.3. Класифікація	161
3.4. Клінічна картина	162
3.4.1. Основні синдроми	162
3.4.2. Органна недостатність	164
3.4.3. Ускладнення гострого панкреатиту	164
3.5. Діагностика	165
3.5.1. Фізикальний огляд пацієнта	165
3.5.2. Лабораторна діагностика	166
3.5.3. Інструментальна діагностика	169
3.6. Оцінка ступеня тяжкості	180
3.6.1. Інтегральні шкали оцінки тяжкості стану	181
3.6.2. Синдром системної запальної відповіді	182
3.7. Лікування	182
3.7.1. Особливості лікування гострого панкреатиту	182
3.7.2. Комплексна консервативна терапія	183
3.7.3. Хірургічне лікування	186
3.7.4. Лапароскопічні методи лікування	190
3.7.5. Традиційні операції при гострому деструктивному панкреатиті	202
РОЗДІЛ 4. Перитоніт	209
4.1. Анатомія	209
4.2. Етіологія та патогенез	213
4.2.1. Етіологія та епідеміологія	213
4.2.2. Патогенез	215
<i>Етіологія і патогенез інфекційного перитоніту</i>	215
<i>Етіологія і патогенез неінфекційного перитоніту</i>	217
<i>Етіологія і патогенез особливих форм перитоніту</i>	218
4.3. Класифікація	219
4.3.1. Етіологічна класифікація	219
4.3.2. Патогенетична класифікація	220
4.3.3. Клінічна класифікація	220

4.3.4. Мікробіологічна класифікація	221
4.3.5. Класифікація особливих форм перитоніту	223
4.3.6. Класифікація перитоніту за характером ексудату	224
4.3.7. Класифікація перитоніту за характером ураження очеревини	226
4.3.8. Анатомічна класифікація	227
4.4. Клінічна картина	228
4.4.1. Клінічні прояви перитоніту	228
4.4.2. Клінічні прояви гострого перитоніту	228
4.4.3. Пальпаторні симптоми перитоніту	229
4.4.4. Симптоми залежно від стадії розвитку	230
4.4.5. Симптом «уявного благополуччя»	231
4.5. Діагностика	232
4.5.1. Сучасні методи діагностики перитоніту	232
4.5.2. Клінічні шкали оцінки тяжкості перитоніту	235
4.5.6. Диференційна діагностика	237
4.6. Лікування	239
4.6.1. Консервативне лікування	239
<i>Антибіотикотерапія</i>	239
<i>Інтенсивна терапія</i>	240
<i>Дихальна підтримка</i>	241
<i>Глікемічний контроль</i>	242
<i>Харчова підтримка</i>	242
4.6.2. Хірургічне лікування	244
<i>Передопераційна підготовка</i>	245
<i>Лапаротомія</i>	246
<i>Ліквідація джерела перитоніту:</i>	248
<i>Релапаротомія та лапаростомія</i>	250
<i>Хірургічна тактика завершення первинної лапаротомії</i>	251
<i>Релапаротомія «за програмою»</i>	254
<i>Післяопераційний період</i>	262
РОЗДІЛ 5. Гостра кишкова непрохідність	264
5.1. Анатомія	264
5.2. Етіологія і патогенез	267
5.3. Класифікація	268
5.4. Діагностика	270
5.4.1. Фізикальні методи обстеження	270
5.4.2. Інструментальна діагностика	271
5.5. Клінічна картина	274
5.5.1. Симптоми	274
5.5.2. Варіанти клінічного перебігу	276
5.5.3. Диференційний діагноз	277
5.6. Лікування	279
5.6.1. Консервативна терапія	279

5.6.2. Оперативне втручання	280
5.6.3. Післяопераційний період	283
5.6.4. Ускладнення гострої кишкової непрохідності.....	284
РОЗДІЛ 6. Хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки.....	285
6.1. Анатомія	285
6.1.1. Шлунок	285
6.1.2. Дванадцятипала кишка	288
6.2. Перфоративна виразка	289
6.2.1. Етіологія та патогенез.....	289
6.2.2. Класифікація	290
6.2.3. Клінічна картина.....	291
6.2.4. Діагностика перфоративної виразки	293
6.2.5. Лікування.....	296
<i>Консервативний метод лікування Тейлора .....</i>	<i>296</i>
<i>Оперативне лікування .....</i>	<i>296</i>
<i>Ускладнення післяопераційного періоду .....</i>	<i>299</i>
<i>Профілактика .....</i>	<i>299</i>
6.3. Виразкові кровотечі зі шлунка та дванадцятипалої кишки	300
6.3.1. Етіологія та патогенез.....	300
6.3.2. Клініка і діагностика.....	303
6.3.3. Ендоскопічна картина та класифікація виразкових ШКК.....	306
6.3.4. Лікування.....	309
<i>Ендоскопічні методи гемостазу.....</i>	<i>309</i>
<i>Методи ендоскопічного гемостазу .....</i>	<i>311</i>
<i>Тактика ведення хворих після ендоскопічного гемостазу .....</i>	<i>314</i>
6.4. Пенетрація виразки шлунка та ДПК	315
6.4.1. Етіологія і патогенез	315
6.4.2. Класифікація	316
6.4.3. Клініка і діагностика.....	317
6.4.4. Лікування.....	321
6.5. Пілородуоденальний стеноз.....	322
6.5.1. Етіологія і патогенез	322
6.5.2. Класифікація	322
6.5.3. Клінічна картина	323
6.5.4. Діагностика.....	325
6.5.5. Лікування	328
<i>Консервативне лікування.....</i>	<i>328</i>
<i>Хірургічне лікування .....</i>	<i>330</i>
6.6. Малігнізація виразки	333
6.6.1. Етіологія.....	333
6.6.2. Патоморфологія	335
6.6.3. Класифікація	336
6.6.4. Клінічна картина.....	337

6.6.5. Діагностика.....	339
6.6.5. Лікування.....	342
6.7. Флегмона шлунка(гострий флегмонозний гастрит)	343
6.7.1. Етіологія та патогенез	343
6.7.2. Класифікація	344
6.7.3. Клініка	345
Симптоми	345
Ускладнення.....	347
6.7.4. Діагностика	347
6.7.5. Лікування	350

РОЗДІЛ 7. Абдомінальна травма. Відкриті і закриті пошкодження шлунка, дванадцятипалої кишки, підшлункової залози, печінки, селезінки.....	353
7.1. Актуальність	353
7.2. Анатомія.....	354
7.3. Класифікація	358
<i>Закрита травма (тупа травма живота).....</i>	<i>359</i>
<i>Відкрита травма (поранення живота).....</i>	<i>360</i>
<i>Непроникаючі та проникаючі поранення .....</i>	<i>361</i>
7.4. Діагностика	362
<i>Методика ревізії органів черевної порожнини .....</i>	<i>366</i>
7.5. Вогнепальні поранення живота	367
7.6. Пошкодження черевної стінки.....	372
7.7. Пошкодження шлунка	372
7.8. Пошкодження дванадцятипалої кишки	373
7.9. Пошкодження підшлункової залози	375
7.10. Пошкодження печінки та жовчних проток.....	376
7.11. Пошкодження селезінки	380
7.12. Післяопераційні ускладнення	382
7.13. Особливості лікування поєднаної травми	384

РОЗДІЛ 8. Роботизована хірургія в аспекті ургентної абдомінальної патології.....	392
8.1. Історія розвитку	392
8.2. Основні принципи та концепції роботизованої хірургії	396
<i>Роботизована апендектомія .....</i>	<i>398</i>
<i>Роботизована холецистектомія .....</i>	<i>398</i>
<i>Роботизоване ушивання перфоративної виразки.....</i>	<i>399</i>
8.3. Роботизовані системи в абдомінальній хірургії	399
<i>Модульні роботизовані системи нового покоління .....</i>	<i>400</i>
<i>Роботизовані системи з відкритою консоллю .....</i>	<i>400</i>
<i>Системи з тактильним зворотним зв'язком.....</i>	<i>401</i>
<i>Специфіка використання різних систем .....</i>	<i>401</i>

<i>Переваги роботизованої хірургії</i>	401
<i>Обмеження роботизованої хірургії</i>	403
8.4. Методика виконання роботизованих операцій	405
8.5. Основні сфери застосування роботизованої хірургії	414
8.6. Ускладнення роботизованих операцій та їх профілактика	415
8.7. Навчання та сертифікація в роботизованій хірургії, напрями розвитку, економічні, етичні та правові аспекти	416
8.8. Економічні аспекти застосування роботизованої хірургії	418
8.9. Майбутні напрями розвитку	419
8.10. Етичні та правові аспекти роботизованої хірургії	421
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	423

ПЕРЕДМОВА

Підготовка хірургічних кадрів завжди залишається актуальною, адже лікарі-хірурги стикаються з найважчими проявами хвороб і мають володіти сучасними знаннями з їх діагностики та варіантів лікування.

Створення цього підручника мало на меті покращити набуття знань та компетентностей здобувачів освіти з навчальної дисципліни «Хірургія», а також інтернів зі спеціальності «Хірургія» саме з розділів невідкладної абдоминальної хірургії. Також підручник може бути використаний у навчанні суміжним спеціальностям (гінекологія, педіатрія, терапія). Зміст відповідає освітньо-професійним програмам здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 – «Медицина».

Матеріал підручника структуровано за уніфікованим логічним принципом, який забезпечує послідовний і системний виклад навчального матеріалу. Кожна тема розпочинається з детального аналізу анатомо-фізіологічних особливостей відповідних органів і систем із обов'язковим урахуванням даних лапароскопічної анатомії, що має принципове значення для формування практичних навичок сучасного хірурга. Такий підхід створює анатомо-функціональне підґрунтя для подальшого розуміння механізмів розвитку патологічних процесів і вибору оптимальної тактики лікування.

У підручнику всебічно розглянуто етіологічні та патогенетичні чинники розвитку невідкладних захворювань черевної порожнини, що визначають особливості їх клінічного перебігу, прогноз та ризик розвитку ускладнень. Наведено сучасні клінічні класифікації, а також класифікації відповідно до МКХ, які мають важливе значення для стандартизації діагностичних формулювань, уніфікації лікувальних підходів.

Окрему увагу в підручнику приділено клінічним проявам захворювань та особливостям їх перебігу залежно від стадії патологічного процесу, віку пацієнтів і супутньої патології. У кожному розділі наведені поетапні алгоритми діагностики, що охоплюють збір анамнезу, фізикальне обстеження, лабораторні методи дослідження, а також застосування сучасних діагностичних методів з урахуванням їх інформативності та діагностичної цінності.

Ключове місце у виданні посідають питання хірургічного лікування ургентних патологічних станів. Чітко сформульовані показання та протипоказання до оперативних втручань, систематизовані основні види хірургічних операцій, зокрема відкриті та малоінвазивні методики. Проведений аналіз їх

клінічної ефективності, переваг і обмежень, а також визначені критерії вибору оптимального методу оперативного втручання залежно від конкретної клінічної ситуації. Оперативні етапи та технічні особливості втручань ілюстровані авторськими фотоматеріалами викладачів профільної кафедри, що підвищує практичну цінність видання.

Окрім хірургічних аспектів, у підручнику детально викладені принципи медикаментозної консервативної терапії як складової комплексного лікування ургентних хірургічних захворювань. Завершальним структурним елементом кожного розділу є аналіз можливих інтра- та післяопераційних ускладнень. Описані сучасні підходи до післяопераційного ведення пацієнтів відповідно до чинних клінічних протоколів, що сприяє формуванню системного клінічного мислення та підвищенню якості медичної допомоги.

Авторський колектив висловлює сердечну подяку адміністрації Полтавського державного медичного університету на чолі з ректором В'ячеславом Жданом за підтримку у процесі створення підручника.

Навчальне видання

ХІРУРГІЯ

У трьох томах

Том 1

Ургентна абдомінальна хірургія

Підручник

для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура PT Serif. Умовн. друк. арк. 25,81.

Видавець Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.: +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК №6784 від 30.05.2019 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України.

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.